

УДК 330.341.1

JEL: I15, I15, O31, O38

DOI: 10.31471/2409-0948-2019-1(19)-180-186

Юринець Зорина Володимирівна
доктор економічних наук, професор
професор кафедри менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка
79000, Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: zoryna_yur@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0001-9027-2349>

Юринець Ростислав Володимирович
кандидат фізико-математичних наук, доцент
доцент кафедри інформаційних систем і мереж
Національний університет «Львівська політехніка»
79000, Львів, вул. С. Бандери, 12
e-mail: rr12345@ukr.net
ORCID <https://orcid.org/0000-0003-3231-8059>

Петрух Оксана Андріївна
аспірантка кафедри менеджменту
Львівський національний університет імені Івана Франка
27000, Львів, проспект Свободи, 18
e-mail: roxana7700@gmail.com
ORCID <https://orcid.org/0000-0002-5553-9156>

СИСТЕМА ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні основи формування системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України. З'ясовано, що інноваційні процеси у сфері охорони здоров'я розвиваються уповільнено і потребують врегулювання. Серед регулювальних впливів найбільш дієвим в умовах ринкових трансформацій є державне регулювання.

Основною ціллю статті є виокремлення рівнів управління та суб'єктів сфери охорони здоров'я, групування та характеристика ознак системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

У статті досліджено і структуровано рівні ієрархічного управління (макрорівень, мезорівень, мікрорівень, нанорівень) та суб'єктів, що залучені у процесі інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

Встановлено, що систему державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я можна охарактеризувати як континуум функціональних компонентів, властивостей об'єктів, відношень поміж ними для досягнення головних цілей інноваційного розвитку сфери. Для дії системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, реалізації державної політики потрібне застосування чіткого і дієвого інструментарію державного регулювання інноваційного розвитку у цій сфері.

Виокремлено ознаки системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я: цілі, головний орієнтир, напрями та завдання державного регулювання, загальні критерії системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, методи державного стимулювання інноваційної діяльності,

інструменти державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, критерії оцінювання ефективності застосування інструментів державного регулювання.

Обґрунтовано, що досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я неможливе без ефективного державного регулювання інноваційних процесів, які постають специфічним, масштабним, складним і багатограним за своїм змістом об'єктом регулювання, що вимагає використання спеціальних форм, методів впливу для ефективного розвитку сфери охорони здоров'я.

Ключові слова: інструменти державного регулювання, рівні управління, суб'єкти сфери охорони здоров'я, ознаки системи, стратегічні цілі.

Yurynets Zoryna Volodymyrivna
Doctor of Economic Sciences
Professor of the Department of Management
Ivan Franko Lviv National University
79000, Lviv, Victory avenue, 18

Yurynets Rostyslav Volodymyrivna
Candidate of Physical and Mathematical Sciences
Associate Professor of Department of the Informative Systems and Networks
Lviv Polytechnic National University
79000, Lviv, Stepan Bandera Street, 12

Petrukh Oksana Andriivna
Postgraduate student
Department of Management
Ivan Franko Lviv National University
79000, Lviv, Victory avenue, 18

**THE GOVERNMENT CONTROL SYSTEM OF INNOVATIVE DEVELOPMENT
OF UKRAINE'S HEALTHCARE**

Abstract. The article deals with the theoretical bases of forming of the government control system of innovative development of Ukraine's healthcare. It has been found that innovative healthcare processes are slowly developing and need to be resolved. Among the regulatory influences, state regulation is most effective in the field of market transformations.

The main purpose of the article is to identify the levels of governance and healthcare providers, to group and to characterize the state regulation system of healthcare innovative development.

The article deals with the levels of hierarchical control (macro level, meso level, micro level, nano level) and the corresponding subjects involved in the process of innovative development of healthcare

The government control system of innovative development of healthcare can be described as a continuum of functional components, properties of objects, and relations between them in order to achieve primary objectives of innovative development in the sphere. Application of clear and effective tool of government control of innovative development in healthcare is needed for realization of the government control system of innovative development of the aforementioned field and public policy.

We state, that the signs of the government control system of innovative development of health protection sphere has been distinguished as follows: aims, main reference-point, directions and tasks of government control, general criteria of the government control system of innovative development of healthcare, methods of state stimulation of innovative activity, instruments of government control of innovative development of healthcare, evaluation criteria of instruments

of government control.

We established that the achievement of strategic aims of innovative development of healthcare is impossible without effective government control of innovative processes. Innovative processes are the specific, scale, difficult and many-sided object of adjusting. It requires the use of non-spread functions, methods of influence for effective development of healthcare.

Key words: instruments of government control, even managements, subjects of sphere of health protection, sign of the system, strategic aims.

Вступ. Стан сфери охорони здоров'я в Україні характеризується недостатнім рівнем фінансування, невідповідністю застосованих інновацій, зокрема медичних технологій рівню розвитку науки та недостатністю інвестицій у цю сферу. Таку ситуацію зумовлюють глибинні недоліки, накопичені у національній сфері охорони здоров'я через відсутність модернізації, впровадження інновацій, ігнорування потреб населення, невикористання сучасних світових тенденцій, неефективну роботу системи державного регулювання та високий рівень корупції.

Аналіз сучасних зарубіжних і вітчизняних досліджень і публікацій. Інноваційні питання формування та розвитку сфери охорони здоров'я, державного регулювання системи охорони здоров'я розглянуто у наукових працях таких економістів: О. Амоша [3], О. Батигіна [4], О. Бондар [10], І. Борисенко, А. Бронштейн, А. Вишневський, З. Гладун [6], Н. Грищенко, Л. Жаліло, С. Ільдеменова, Л. Лозовська [1], Ф. Кадирова, Е. Кужель, О. Корнійчук, М. Мартинюк, Т. Овчиннікова, Ю. Салікова, І. Солоненко [2], Д. Стігліц, В. Шевський та ін.

Висвітлення невирішених раніше частин загальної проблеми. У науковій літературі ще не цілком достатньо розкрито і вивчено питання теоретичного характеру щодо характерних рис системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, рівнів управління та суб'єктів зазначеної сфери.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Основною ціллю статті є виокремлення рівнів управління та суб'єктів сфери охорони здоров'я, групування та характеристика ознак системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

Висвітлення основного матеріалу. Сфера охорони здоров'я – це сукупність установ, організацій, підприємств, управлінських органів усіх ієрархічних рівнів, що залучені до організації та забезпечення доступного медичного обслуговування населення, виробників товарів, предметів медичного призначення, для надання медичних послуг незалежно від форм власності використовуваних об'єктів [1, с. 14-15; 2].

У контексті системного аналізу управління охороною здоров'я можна аналізувати як велику складну систему, що об'єднує значну кількість взаємопов'язаних і впорядкованих компонентів. Ефективна діяльність такої складної управлінської системи передбачає такі передумови та властивості: ієрархію, структуру, цілісність, функціональність, керованість, спрямованість до мети, самоорганізованість тощо [3, с.10].

Рівні управління та суб'єкти сфери охорони здоров'я наведені на рис. 1.2.

Регулювання інноваційного розвитку та інноваційної діяльності державними органами влади дає змогу підвищити результативність впровадження нововведень, покращити ефективність інноваційних процесів, що приведе до активізації інноваційної діяльності та підвищення загального рівня економічного розвитку країни [4]. Основна ціль державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я полягає у втіленні інновацій для насамперед якнайвищого рівня якісних трансформацій, що зорієнтовані на вирішення різних проблемних питань у сфері охорони здоров'я. Як ніколи, розвиток інноваційної діяльності у зазначеній сфері потребує підтримки уряду. Обумовлена ціль державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони

здоров'я втілюється завдяки впровадженню ефективних інструментів впливу, залученню громадськості й іноземних капіталовкладень, розвитку національної інноваційної системи, інноваційної інфраструктури.

Систему державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я можна охарактеризувати як континуум функціональних компонентів, властивостей об'єктів, відношень поміж ними для досягнення головних цілей інноваційного розвитку сфери. Для втілення системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я, реалізації державної політики потрібне застосування чіткого і дієвого інструментарію державного регулювання інноваційного розвитку у цій сфері.

Рис. 1. Рівні управління та суб'єкти сфери охорони здоров'я

Джерело: розробка авторів

Ознаки системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я наведено у табл. 1.

Інструментарій державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я – це сукупність методів, засобів, принципів, які цілеспрямовано застосовують на користь суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я з метою кількісного та якісного впливу на задоволення медичних потреб населення та розвиток інноваційної діяльності у сфері.

Досягнення стратегічних цілей інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я неможливе без ефективного втілення системи державного регулювання інноваційних

процесів зазначеного сегменту, які постають специфічним, масштабним, складним і багатогранним за своїм змістом об'єктом регулювання. Все потребує застосування спеціальних форм, засобів впливу для успішного інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я.

Таблиця 1

Ознаки системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я

Перелік ознак	Характеристика
Цілі	- втілення інновацій, які зумовлені потребами якісних змін та орієнтовані на невирішені проблеми сфери охорони здоров'я; - забезпечення суспільного здоров'я на основі поєднання конкретних механізмів та технологій їх застосування
Головний орієнтир	підвищення ефективності функціонування сфери охорони здоров'я
Напрями державного регулювання	податкове, бюджетне, кредитне, соціальне регулювання, політика медичного страхування, амортизаційна політика тощо
Завдання державного регулювання	- поліпшення стану здоров'я через реалізацію політики у цій сфері; - підвищення оперативності надання медичної допомоги через забезпечення доступу до сучасних лікувально-діагностичних засобів; - раціональніше використання наявних ресурсів через впровадження інформаційно-управлінської системи на основі персоніфікованих розподілених банків даних; - запровадження медичної послуги як основної медико-економічної категорії, що визначає ефективність, економічність, результативність, якість, рівність, солідарність і справедливість в охороні здоров'я
Загальні критерії	доступність медичної допомоги; якість медичного обслуговування; раціональне використання ресурсів, завдяки оптимізації процесу управління системою, шляхом удосконалення підходів, функцій планування, організації, мотивації, контролю
Методи державного стимулювання інноваційної діяльності	1) прямий вплив: - безпосереднє фінансування НДДКР, інноваційних проектів з державного бюджету або позабюджетних фондів, - спрямування грантової допомоги підприємствам-виробникам, науковому персоналу, що є розробниками інновацій для цієї сфери, - згідно з державним замовленням – втілення інноваційних проектів: а) програмно-цільові методи розподілу державних ресурсів; б) адміністративні методи завдяки відібраним посередникам, 2) непрямий вплив: - створення сприятливих умов для інноваційної діяльності; - фінансово-економічне стимулювання (ціноутворення; податкова політика (канікули, знижки, кредити, вилучення, відрахування тощо), амортизаційна політика, політика у сфері митно-тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності); - створення організаційно-правових умов (сприяння розвитку інноваційної інфраструктури; заходи, що спрямовані на підтримання сприятливого клімату для іноземних інвестицій; удосконалення законодавства, формування та реалізація

	державних інноваційних програм, захист інтелектуальної власності)
Інструменти державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я	<ul style="list-style-type: none"> - скеровані на регулювання попиту (прямі цінові та експортні субсидії, закупівельні інтервенції, цільові субвенції у сфері охорони здоров'я); - скеровані на регулювання пропозиції (тарифи, товарні інтервенції, квоти на виробництво медичної продукції); - скеровані на зниження ступеня витрат у процесі надання медичних послуг та виробництва інновацій (пільги на проведення НДДКР, виплати зі страхування, пільгові кредити, податкові пільги для підприємств-інноваторів, дотації на фінансування видатків з утримання закладів освіти та охорони здоров'я, пільги на матеріально-виробничі ресурси); - скеровані на розвиток інноваційної інфраструктури та соціальної захищеності пацієнтів (стратегії та державні програми)
Критерії оцінювання ефективності застосування інструментів державного регулювання	<ul style="list-style-type: none"> - досягнення сформульованих цілей; - підвищення стану інноваційної активності; - економічна доцільність інновацій; - поліпшення здоров'я населення та якості життя; - покращення соціально-економічного становища; - зміни в системі управління закладами охорони здоров'я, персоналом.

Джерело: укладено авторами на основі [5, с. 123-141; 6, с. 57-72; 7-9].

Застосування інструментів державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я має бути зорієнтовано на поліпшення ефективності функціонування, підвищення конкурентоспроможності, узагальненими критеріями якої має бути доступність медичної допомоги, рівень та якість медичного обслуговування, максимальне використання усіх ресурсів, оптимізація процесу менеджменту завдяки удосконаленню принципів, підходів та функцій управління.

Регулювання державних органів інноваційної діяльності у сфері охорони здоров'я повинно бути багатoproфільним і відповідати тим напрямам, що передбачають активний розвиток, внесення змін та реалізацію інноваційних програм. До напрямів трансформації економіки на шляху інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я варто віднести:

- удосконалення соціальних аспектів інноваційної моделі розвитку економіки [10, с. 14];

- взаємозв'язок НТП та необхідність вирішення соціально-економічних завдань щодо піднесення життєвого рівня населення та створення соціально орієнтованої ринкової економіки [10, с. 14];

- оптимізацію заходів у системі взаємозв'язку медичної науки та освіти, суб'єктів господарювання у сфері охорони здоров'я, інститутів громадянського суспільства й органів влади на усіх ієрархічних рівнях.

Висновки. З огляду на все вищесказане, потрібне запровадження системи державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я для стимулювання розроблення інновацій, з метою підвищення якості та доступності медичної допомоги і водночас зменшення фінансових ризиків як для користувачів послуг, так і для держави. Все це має стати тим фундаментом задля модернізації та реформування усього сектору охорони здоров'я на довгострокову перспективу, який забезпечить стійкий розвиток сфери та відповідність міжнародним стандартам охорони здоров'я та покращить національне здоров'я загалом.

Література

1. Лозовська Л. І. Моделювання систем управління в галузі охорони здоров'я : монографія / Л. І. Лозовська, Г. С. Трофименко. Дніпропетровськ : Герда, 2015. – 197с.
2. Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги: Закон України від 07.07.2011 № 3611-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3611-17>
3. Солоненко І. М. Державна політика з охорони громадського здоров'я в Україні : навчальний посібник / І. М. Солоненко, за ред. Л.І. Жаліло. Національна академія державного управління при Президенті України. Київ : НАДУ, 2004. – 116 с
4. Амоша О. І. Інноваційний шлях розвитку України: проблеми та рішення / О. І.Амоша // Економіст. – 2005. – №6. – С. 16-31
5. Батигіна О. М. Охорона здоров'я в Україні: організація та законодавче забезпечення / О. М. Батигіна. Київ : МОРІОН, 2014. – 335 с
6. Гладун З. С. Державне управління в галузі охорони здоров'я / З. С. Гладун. Тернопіль: Укрмедкнига, 1999. – 312 с
7. Про Концепцію розвитку охорони здоров'я населення України: Указ Президента України від 07.12.2000 № 1313/2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>
8. Про затвердження Програми розвитку інвестиційної та інноваційної діяльності в Україні: Постанова Кабінету Міністрів України від 02.02.2011 № 389. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-%D0%BF>
9. Юринець З.В. Напрями державного регулювання інноваційного розвитку сфери охорони здоров'я України / З. В. Юринець, О. А. Петрух // Інвестиції: практика та досвід. 2018. – № 22. – С. 116–121
10. Бондар О. В. Методологічні та концептуальні основи трансформації економіки України на шляху інноваційного розвитку / О. В. Бондар // Інноваційна економіка. – 2010. – №5. – С. 13-19

References

1. Lozovska L. I., Trofimenko G. S. (2015). Modelyuvannya system upravlinnya v galuzi ohorony zdorov'ya. Dnipropetrovsk : Gerda (in Ukraine)
2. Pro vnesennya zmin do Osnov zakonodavstva Ukrayiny pro ohoronu zdorov'ya schodo udoskonalennya nadannya medychnoyi dopomogy: Zakon Ukrayiny vid 07.07.2011 № 3611-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3611-17>
3. Solonenko I. M. (2004). Derzhavna politika z ohoroni gromadskogo zdorov'ya v Ukrayini. Kyiv : NADU (in Ukraine)
4. Amosha O. I. (2005). Innovatsiynyi shlyah rozvytku Ukrayini: problemy ta rishennya? *Ekonomist (Economist)*, vol. 6, pp. 16-31.
5. Batygina O. M. (2014). Ohorona zdorov'ya v Ukrayini: organizatsiya ta zakonodavche zabezpechennya. Kyiv : MORION (in Ukraine).
6. Gladun Z. S. (1999). Derzhavne upravlinnya v galuzi ohorony zdorov'ya. Ternopil: Ukrmedkniga (in Ukraine).
7. Pro Kontseptsiyu rozvytku ohorony zdorov'ya naselelnya Ukrayiny: Ukaz Prezidenta Ukrayiny vid 07.12.2000 № 1313/2000. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1313/2000>
8. Pro zatverdzhennya Programy rozvitku investitsiynoyi ta innovatsiynoyi diyalnosti v Ukrayini: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrayiny vid 02.02.2011 № 389. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/389-2011-p>.
9. Yurynets Z. V., Petruh O. A. (2018). Napryamy derzhavnogo reguluyvannya innovatsiyного rozvytku sfery ohorony zdorov'ya Ukrayiny, *Investitsiyi: praktyka ta dosvid (Investments: practice and experience)*, vol 22, pp. 116–121.
10. Bondar O. V. (2010). Metodologichni ta kontseptualni osnovy transformatsiyi ekonomiky Ukrayiny na shlyahu innovatsiyного rozvytku, *Innovatsiyna ekonomika (Innovative economy)*, vol. 5, pp. 13-19